# జాజిలత

వేమకోటి శీతారామశాస్త్రి

సప్త సముద్రాలుదాటి యెక్కడో పడ్డట్టుగా రవి శ్రీకాకుళం నుండి ఆదోని చేరాడు. కాశీమజిలీల్లోని రాకుమారునిలా.

జీవితాన్ని వొకదశలో బాధించేది నిరుద్యోగ సమస్య. దీనిని నిర్దుష్టంగా సరిదిద్దుకునేందుకు, చాల బాధలుపడాలి. ఆ బాధల్లోనే మానవుణ్ణి కరగించే వైరాగ్యం యేర్పడుతుంది. ఇన్నాళ్ళకు అతని జీవితం వొక గాడిలోపడ్డది. సర్వీసు కమీషను సెలక్షనొచ్చి ఎలక్ట్రి

సిటీ డిపార్టుమెంటులో వుద్యోగం యిచ్చారు.

ఈ ఆనందం పంచుకొనడానికి యెవ్వరూ లేరు. సంతోషంలో గత జీవిత కష్టాలు రైలుపెట్టెలా కదలాడు తుంటే, జాయినింగు రిపోర్టుమీద సంతకంపెట్టి యిచ్చాడు. విషాద మిశ్రితమైన ఆ ఆనందంలోనే అపశ్రృతి తళుక్కుమంది. అప్రయత్నంగా అమ్మ జ్ఞాపకం వచ్చింది. కనిపెంచిన రుణం తీర్చనివ్వకుండానే శాశ్వతంగా దూర మయిపోయింది.

డబ్బుకన్నా, వ్యక్తివిలువ హీనమని భావించి సంచరించే వాతావరణం యితనికి సరిపడదు. చాలా కాలంగా, అత నాలోచించాడు. వ్యక్తి విలువ డబ్బుతో పెరుగుతుందా? డబ్బు విలువను బట్టి వ్యక్తి పెరుగుతాడా? సమానాంతర రేఖల్లాంటి సమస్యలు. వాటి మధ్య జీవితం పెనుగులాడుతుంది. పెరుగు తుంది, ప్రయాణిస్తుంది. నలిగి, విరిగి, గతి తప్పడమో, గమ్యస్థానం చేరటమో, యేదో వొకటి జరుగుతుంది. చివరకు తెలిసిన సత్యాన్ని, మనం కొన్ని సమ యాల్లో విస్మరిస్తాం.

ఎండ తీవ్రతకు అతని గొంతుకు పొడారిపోయింది. మోడువారిన అతని జీవితానికి గతంలో వొక పెద్దగాధ ఉందని, ఆ గాధలో ఒక నిండు ప్రాణం బలి అయిపోయిందన్న సంగతి ఆఫీ సరుగారికి తెలియదు.

మనుష్యులను చాలా తీవ్రంగా బాధించే అసాధారణ విషయాలు చాలా మందికి తేలికగా కన్పడతాయి. బయ టికి వచ్చి ఆఫీసు కలయచూచాడు. ఆకాశం మీదినుంచి దేవతలు బంగారం చల్లినట్లుగా ఎండకాస్తున్నది. పచ్చని పచ్చిక మధ్య ట్రాన్సుఫార్మరు ఎదురు తిరిగిన వీరునిలా ఎండగాడ్పు వెండి కవచంలో మృత్యువులా ఎదిరిస్తున్నది.

సమస్య, సంతోషం, సంతాపం మానవుణ్ణి సముద్ర కెరటాల్లా జీవితంలో తరుముతాయి. ఇవన్నీ లేకపోతే జీవితా నికి నవ్యత్వం ఉండదేమో ననిపిస్తుంది ఒకప్పుడు.

రవి ఆలోచించాడు, తనకు ఉండడా నికి ఒక కొంపకావాలి. ఒక ప్రాంతం నుండి మరొక ప్రాంతం తరలిపోయే టప్పుడు ఎదుర్కొనవలసిన క్లిష్ట సమస్య. ఆ సమయంలో తోటి గుమస్తా గోపాల కృష్ణమూర్తి సహాయం లభించింది. అతనిది గుంటూరు. సన్నగా, ఎర్రగా గుంటూరు కొరివికారంలాగనే వుంటాడు గోపాలకృష్ణ.

"రెండు రోజుల క్రితం ఒకాయనకు హైదరాబాదు బదిలీ అయి వెళ్ళిపోయారు. అందువలన మీకీ అవకాశం లభించింది." అంటూనే రవి సామానంతా జట్కా

వాడిచేత ఇంట్లో పెట్టించాడు క్రిష్ణదేవ రాయ నగరులో వున్న అద్దె యింట్లో.

సాయంకాలం వడగాలి తగ్గినా, రణ బండల, రాతిబండలను తోసుకొని వచ్చే గాలి మాత్రం ఇంకా వేడిగానే వుంది. గోపాలకృష్ణమూర్తి బాత్‌రూమ్‌లో ముఖం కడుక్కున్నాడు, తను ముఖం కడుక్కున్నాడు.

"మరి భోజనం" అన్నాడు గోపాల కృష్ణ.

"సాంబారుభోజనం" అన్నాడు రవి నవ్వుతూనే. గోపాలకృష్ణ నవ్వాడు. భోజనం చేసి ప్రయాణబడలికలో గాఢ నిద్ర తీసాడు రవి. తెల్లవారుజామున 4-30 కు తెలివి వచ్చింది. కాకులు కూయలేదనిపించినా, అదే సమయానికి తప్ప తనకు తెలివిరాదని రవి కాల కృత్యాలు, ఆసనాలు యివన్నీ తీర్చుకుని, కాస్త ఊళ్ళోకి పోయి కాఫీ త్రాగేటప్ప టికి ఏడయింది. ఇంటికి వచ్చేటప్పటికి గోపాలకృష్ణమూర్తి మొఖం కడుక్కుం టున్నాడు. చుట్టు కాంపౌండు గోడలు.

ఒకచోట బాతురూము నానుకొని ఉన్న జాజిలత చావలేక బ్రతకలేక (శిధిల సామ్రాజ్య వైభవాన్నిచాటే శిధిల సజీవశిల్పంలో) వెదురు బొంగుకు ఆధారంగా యింటికప్పును ఆశ్రయించు కొంది. ఎండిపోయిన కొమ్మలు మధ్య బంగారంలా, నీరెండలో మిలమిలా మెరుస్తున్నాయి. ఇంత మంది యింట్లో పూర్వం నివసించినా బాత్‌రూము నీరు జాజిలతా వేపు మళ్ళించాలన్న విషయం అశ్రద్ధచేశారేమో అన్న సందేహం అతనికి కలిగింది. గోపాలకృష్ణ ముఖం తుడుచుకుంటూ దగ్గరకు వచ్చాడు.

"దానికి బాతురూము నీళ్ళను మారిస్తే బాగుంటుంది" అన్నాడు రవి.

"మీకు పువ్వులు యిష్టమా" అన్నాడు గోపాలకృష్ణ.

"పువ్వులు, పిల్లలు, పాటలు, వెన్నెల యిష్టంలేనివా రెవరు చెప్పండి"

"నిజమే" నన్నాడు సాలోచనగా గోపాలకృష్ణ.

వారం రోజులు ఆఫీసుపనితో, భోజ నంతో, నిద్రతో-

ఒకనాటి సాయంకాలం రవి ఆఫీసు నుండి ఇల్లుచేరుకునేసరికి పిల్లలందరూ ఆరుబయట ఆడుకుంటున్నారు. అందంగా ముచ్చటగా వున్నారు. ఆనం దంలో బాధలే మరచిపోయాడు. బాధలు, బాధ్యతలు లేని పసి వయస్సులో తను గూడ పసివాడయితే బాగుండునేమో నని పించింది. ఆ భావనతో తృప్తిగా నవ్వు కున్నాడు. రవి పెరట్లోకి వచ్చి జాజిలత వంక చూచాడు. సూర్యుని ప్రభావానికి తాళలేక తల వేలాడేసింది. ఎండిపోయిన ఆకులు రాలకుండా తలలో నెరసిన వెంట్రుకలలా గలగల లాడుతున్నాయి. లోపలనుండి పెద్ద యినుపమేకు తీసు కుని బాత్‌రూమునుండి కాలువ త్రవ్వాడు.

ప్రక్కయింటి కిటికీలోనుండి 'స్టొ' శబ్దం జోరుగా వినిపించుతోంది. చెమటలో నీళ్ళు పోసుకొన్నట్లు అయిందతని శరీరం, ఒకసారి ఆనందంగా స్వయంకృషి సాధించిన ఫలితాన్ని కళ్ళారా చూశాడు. ఆ భావనకు భంగమే కలిగించి, నాలుగు గజాల దూరంలో నున్న కిటికీనుండి ఒకామె నాలుగేండ్ల చిన్న పాపతో జాజిలత వేపు చూస్తున్నది. మెరపులా చూసి తలవంచుకొని పనిలో నిమగ్నమయిపోయాడు. జాజిలతకు కుండీ త్రవ్వుతుండగా నేలలో నిధిలా నిక్షిప్తమయియున్న గాజుపెంకు తగిలి వేళ్ళు తెగాయి.

బాధతో, రక్తం ప్రవహించి భూమిని తడిపింది. నరాలు జివ్వుమని లాగాయి. ఆమె చూచింది రక్తం.

"ఆప్ యిదర్ ఆయియే" అందామె అర్ధ్రింగా.

అతను కిటికీవద్దకు వెళ్ళాడు, ప్లాస్టిక్ పళ్ళెంలో పంచదార తెచ్చిందామె. రవి అందులో వేళ్ళుముంచాడు. పాప యిదంతా విచిత్రంగా చూస్తోంది. కిటికీలోంచి చేతులు చాచింది. గులాబి రంగుచేతులు, చిన్నపెదాలు, పునికి పుచ్చుకున్న అందం, మిన్న అయిన ఎరుపు, తెలుపు, రెండు సమపాళ్ళలో కలిసియుండే శరీరం, నీలం నైలాను ఫ్రాకు అందంగా కన్పించి బాధను మరపించేసింది. చేతులను తీసుకొని ముద్దుపెట్టుకుందామన్న భావాన్ని మన్నుచెయ్యి తుడిచేసింది. "థేంక్సు" అన్నాడు రవి.

ఆమె పళ్ళెం లోపలికి తీసుకుంది. ఏం మాట్లాడాలో తెలియక అతను వెనక్కు వెళ్ళిపోయాడు. ఆ మరునాడు సాయంకాలం జాజిలతకు నీళ్ళుపోస్తున్నాడు. పనిమనిషి నీళ్ళు ఎక్కువ తేవడానికి డబ్బు ఎక్కువవవుతుందని చెపుతోంది. పాప, అమె కిటికీలోనుండి చూస్తున్నారు.

పాప నవ్వుతూంది. అప్రయత్నంగానే కాళ్ళు కిటికీవద్దకు వెళ్ళాయి. ఆమె కొంచెం వెనక్కి వెళ్ళింది. "ఇలా రా" అన్నాడు చేతులు చాపుతూ రెండు చేతుల్లోకి తీసుకున్నాడు. అప్పుడే విచ్చిన గులాబి రెక్కలు మంచులో ప్రకాశించినట్లు లేతగాఉన్నాయి. వాటిని మృదువుగా ముద్దుపెట్టుకున్నాడు. చెంపలమీద చిన్నిచేతులు రాసుకున్నాడు, కలవరమయిన మనస్సు, ఆనందం, మిళితమవుతుండగానే తిరిగి వెళ్ళిపోయాడు.

# 2

జాజిలత బాత్ రూము నీరు పీల్చుకొని చేవదేరుకుంటోంది. నలుపు కలిగిన ఆకుపచ్చదనంలో ఆకులు వూదా రంగు వేసినట్లుగా చివుళ్ళు గాలిలో మాట్లాడుకుంటున్నాయి. జాజిలతతో పాటు, పాపగూడ రవి హృదయంలో స్థానం సంపాదించేసింది. స్నేహం,

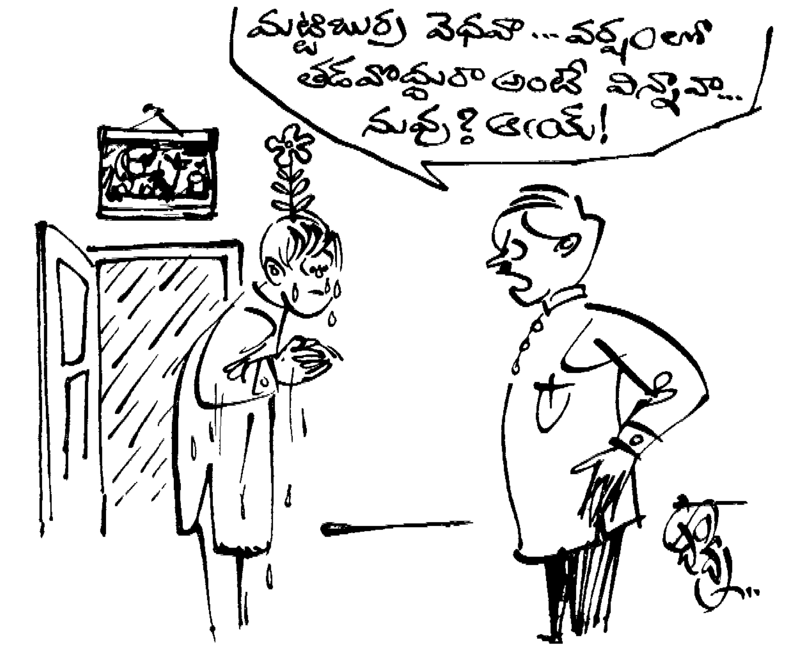


ఆప్యాయత, అనుబంధం, పాప చిరునవ్వు హృదయంలో ముద్రవేసుకుని దినదిన ప్రవర్ధమానమవుతున్నాయి. పాప చిరునవ్వులో తన బాధ మరచి పోయి శాంతపడాలని ప్రయత్నిస్తున్నాడు, నిర్లిప్తమయి ఉగా చెందిన బ్రతుకు హృదయంలో తిష్ఠవేసుకు కూర్చుంటే బాధలు, సమస్యలు తాత్కాలికంగా మరిపింపచేస్తూ పాప అతని ఆత్మ ప్రశాంతతకు రూపకల్పన చేస్తున్నది.

రాత్రి గోపాలకృష్ణమూర్తి ఉత్సాహంగా.

"నేను రేపు గుంటూరు వెళ్తున్నా పెళ్ళిచూపులకు" అనసలు రహస్యం బయటపెట్టాడు, కొంత సేపటికి.

"వాట్" అన్నాడు రవి ఆశ్చర్యంగా ప్రక్క మీంచి లేచి కూర్చుంటూ.

"కాని నా కిష్టంలేదు. నాకు ప్రేమించి పెళ్ళిచేసుకోవాలనుంది. కాని మా పెద్ద వాళ్ళు మాత్రం తక్షణం రమ్మని రాశారు" - "అసలు మీ అభిప్రాయ మేమిటో నా ఆశయం విషయంలో."

"ఇదివర కెవరినయినా ప్రేమించారా"

"ప్రేమించాను. కాని, వాళ్ళ కి పెళ్ళిళ్ళయి పోయాయి." అన్నాడమాయకంగా.

రవికి నవ్వు వచ్చింది - కాని ఆపుకుంటూ -

"కారణం?" ప్రశ్నించాడు.

"కులం, మతం, వర్గం యివన్నీ సమస్యలయ్యాయి."

"మరి కట్నం దగ్గర—" రవి ప్రశ్నించాడు.

"అవికూడ వచ్చాయనుకోండి"

"చూడండి. సంస్కారం, కోరిక అనే రెండు ప్రాణాలు సమాజం క్రింద బడి నలిగిపోతున్నాయి. ప్రేమించుకొని పెళ్ళిచేసుకొనే అవకాశాలు చాల తక్కువ మనకు. మన మేదో అభ్యుదయపథం అంటూ ముందడుగు వేసినా ఆడపిల్లల తలిదండ్రులు ఒప్పుకోరు. ఒక విధంగా సంస్కారం, కాకపోయినా యువ రక్తంలో ప్రవహించే ఆరాధనాభావం భవిష్యతు మరపింపచేసి నైతికంగా దిగజారుస్తుంది. ఇవి అందరిపట్ల వర్తించదనుకోండి. ముఖ్యంగా దీనికి కావలసింది మానసిక ధైర్యం. ఏ జీవిత మైతే మనకు సుఖప్రదంగా వుంటుందని భావించుతామో అది మనకు ఒక సమయంలో విషపూరితంగా తయారవుతుంది. ఈలాంటి కొన్ని అన్వేషణలకు కొన్ని సరిహద్దులు మనం నిర్ణయించుకొన్నపుడే మనం అనుకున్నంత కన్నా యెక్కువగా జీవితం రాణిస్తుంది. అవతల వ్యక్తిని అర్థం చేసుకోవడానికి తగిన అవకాశాలు పెళ్ళిపూర్వం లేకపోయినా తరువాత మంచితనంతో అర్థం చేసుకోవచ్చు. అందువలన శీఘ్రంగా తథాస్తు అనిపించుకుని రండి" అన్నాడు రవి అవలిస్తూ. 'అవును' కాబోలనుకున్నాడు గోపాలకృష్ణ. మరునాడు సాయంకాలం కాబోయే పెండ్లికొడుకుని రైలెక్కించి వచ్చాడు. దారిలో చాకలెట్లు కొన్నాడు. మన హృదయం కల్మషరహితంగానే ఉంటే ఎదుటివారు కూడ అలా ప్రవర్తిస్తారని అతని భావన. ఆ భావనలోనే పాప వాళ్ళింటికి చేరుకున్నాడు. ఆమె పాపకు తల దువ్వుతోంది. అతని రాకను చూసినంతలో... "కూర్చోండి" అని ఆహ్వానించింది. ఆ ఆహ్వానంలో మర్యాద, ఆప్యాయత నిండుకుంది. పాప నేరుగా వచ్చి ఒళ్ళో కూర్చుంది. చాకలెట్లు అందించాడు. చిన్ని చేతులలో పట్టక క్రిందపడిపోయాయి. అవితీసి టేబులుమీదుంచాడు. ఆమె లోపలికి వెళ్ళింది. ఇల్లంతా ఆధునికంగా అలంకరించబడి ధనికత్వపు నాగరికత వెదజల్లుతోంది. పాప ఒళ్ళో కూర్చొని అతని బుష్‌షర్టు నైలాను బొత్తాలు త్రిప్పుతోంది. నున్నని గులాబిరంగు పాలబుగ్గలు ముద్దుపెట్టుకున్నాడు.

ఆమె ట్రేతో టీ పట్టుకొచ్చి రెండో సోఫాలో కూర్చుని టీ తయారుచేసి యిచ్చింది. ఆమె వేలి వుంగరం ఒంటిపొడికెంపు మెరుస్తోంది.

"మీరు పాపను గురించి చాల శ్రమ తీసుకున్నారు." వసంతకాలంలో లేత మామిళ్ళ చివురులు తిన్నకోయిలలా

"ఇందులో శ్రమేముందండి - పాప పేరు?" అన్నాడు.

"అంజలి" చెప్పిందామె. పాప అతని జేబులోంచి పెన్ను తీసుకుంది. ఆమె పాపనువాళ్ళభాషలో ఏమో అంది కోపం అభినయిస్తూ, పాప కిలకిలా నవ్వింది.

వుందామె కంఠం. వచ్చీ రాని తెలుగు- ఒక విధమైనయాసతో మాట్లాడుతోంటే చాల బాగుంది.

"మీ దేవూరు-" అనడిగిందామె.

రవి చెప్పాడు, దూరంకూడ మైళ్ళలో.

"అయితే బొంబాయికన్న దూరమే నన్నమాట." ఫేను గాలికి ముంగురు లామె వదనంపై ఆడుకుంటున్నాయి. శంఖంలాంటి ఆమె కంఠంలో మంచి నీరు త్రాగినా కనబడుతున్నంత స్వచ్ఛంగా వుంది.

"టీ చల్లారిపోతుంది" ఆమె హెచ్చరించింది.

"టీ త్రాగుతూనే రవి తన విషయమంతా చెప్పాడు. ఆమె విచారించింది. సానుభూతితో హృదయం నిండుకుంటూంటే.

సానుభూతి చూపడానికి అనుభవం అక్కర్లేదు. ఎదుటి వ్యక్తులు సహృదయంతో కష్టసుఖాలు శాంతంగా లీనమై వింటున్నప్పుడు, ఆత్మీయత ఏర్పడి కొన్ని జీవిత సత్యాలు చెప్పగలం. రవి చెప్పుకపోతున్నాడు.

"దేవుడు నన్ను ఎంత హింసించినా బాధపడలేదు. తండ్రిపోయిన తరువాత బంధువులు హీనంగా చూసారు. ఆకలి దప్పులతో నేను, మా అమ్మ కొంత కాలం పస్తులుకూడా వున్నాం. మా అమ్మ ఆత్మాభిమానం అట్లాంటిది. నన్ను జీవితంలో పునాదుల్ని కదలించి వేసింది. మా అమ్మ చరమదశ" కాస్సేపాగాడు రవి.

ఆమె అతనివంక నిశ్చలంగా చూస్తూంది.

"ఇవాళ మీతో ఏమేమో చెబుతున్నాను. ఎందుకు చెబుతున్నానో నాకే అర్థం కాదు. నాకు చెప్పాలనిపిస్తోంది. నేను టెంపరరీ గుమాస్తాగా ఉద్యోగం చేస్తూండేవాణ్ణి. మా అమ్మ అక్కయ్యగారింట్లో వుండేది. నా ఉద్యోగం పోయిందని ఎవరో చెప్పారు. అంతే...ఆమె బెంగతో మంచమెక్కింది. కొన్నాళ్ళకు చనిపోయింది. ఈ చావుకు ఎవరు కర్తలు? ఎవరు బాధ్యులు? ఆశలు, మమతలు, వీటన్నిటికీ దూరమయి దిక్కులేనివాడి నయిపోయినాను.

అతని కంఠం గాద్గదికమైపోయింది; మాట్లాడలేకపోయాడు.

'యిన్ని బాధలు మీరు ఎలా భరించగలుగుతున్నారు,' అడిగిందామె, విషణ్ణవదనంతో కొన్ని జీవిత సత్యాలను భావనలను పసిగట్టిన, ఆమె హృదయం ఆక్రోశించి ఉండవచ్చు. ఆమె కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయి

రవి వేదాంతిలా నవ్వాడు.

'ప్రతీ వ్యక్తికీ జీవితంలో రెండే దశలు. ఉజ్వలంగా వెలిగేదశ. హీనంగా కృంగేదశ. చీకటిలో బ్రతుకుదామని, శూన్యంలో తల దాచుకుందామని నాకు లేదు. నాకు వెలుగు కావాలి. కానీ ఎలా వస్తుంది. అందువలననే కర్మసిద్ధాంతాన్ని, ఆధారంగా తీసుకుని బ్రతుకుతున్నాను. సుఖం యిలా వుంటుందని, కనీసం వూహించుకోలేనన్ని కష్టాలలో యీదులాడాను. భగవంతుడు చేయని

పాపానికి శిక్ష విధించినపుడు, చేసిన పుణ్యానికి, పరిహారం యెందుకు చెల్లించదు, అదృష్టదేవత, నా నెత్తిన కిరీటం పెట్టి, సామ్రాజ్య పట్టాభిషేకం చేయమని కోరటం లేదు. జీవితంలో కనీసపు సుఖం. అనుభవించటానికి, నాకు హక్కు లేదా! యేమిటీ జీవితానికి అర్థం' అన్నాడు ఒడిలోపాపను తీసుకుంటూ.

క్షణం సేపు నిశ్శబ్దం.

ఆమె హృదయం ఆర్ద్రమైంది.

"నిజమేనండీ, బాధ్యతల బరువు, కష్టాలబరువు మనస్సును దాడిచేసి, గాయంచేసినపుడు, వొకదశలో జీవితం మీద నిర్లక్ష్యం యేర్పడుతుంది. నేను జీవితమంతా వొక జూదంలాంటి దంటాను. గెలిచినవారు యింకా గెలవాలని, వోడినవారికి గెలుపు ఎపుడేనా తథ్యమని ఆశవుంటుంది. జీవితం, యిలాంటి అనుభవాల మధ్య నలిగిపోయినపుడు, సంస్కారానికి తావు వుండదనుకుంటాను.'' అం దామె అనునయనంగా.

సాయంసంధ్య, లేత కుంకుమ రాసిలా వొకవైపు ఆకాశంలో ప్రకాశిస్తున్నది.

"అందుకనే జీవితం మీద ఆలోచించటం మానేశాను. జీవితానికి, ప్రశాంతత, మానవత్వం, చరమదశలోనే సిద్ధిస్తుంది. యిలాంటి విపరీతపు ఆలోచనలు, యీ వయస్సులో భరించలేకుండా పోతున్నాను.

అందువలననే, పసిపాపల కళ్ళల్లో నవ్వుల్లో, మనసులో, కలసిపోయి కరిగిపోయి, ఆతని ప్రశాంతతకు చోటు వెతుక్కుందా మనిపిస్తుంది. అందువలననే పసిపాపలన్నా నాకు చాలా యిష్టం అన్నాడు రవి.

"అయితేమీరు, మా యింట్లో వుండిపొండి, మా పాపాయితోపాటు," అం దామె నవ్వుతూ. రవి నవ్వాడు.

"నేను చాలా చెప్పాలి."

"నేను చెప్పలేదనా! వినండి. నా పేరు చందన్, బరోడా యూనివర్శిటీలో బి. ఎ. చదివాను. మా అమ్మ లేదు. నాన్నగారు, బొంబాయిలో వ్యాపారం. పాప నాన్నగారికి పెద్ద బిజినెసే, లక్షలు సంపాదిస్తున్నా ఆయనకు తృప్తి లేదు, నెలకు, రెండు, మూడుసార్లు వస్తారు. ఒంటరితనం, పుస్తకాలు, రేడియో, స్వజాతీయులు... యిప్పుడు మీరు నా స్నేహితులు." అంతావిని స్వచ్ఛందంగా నవ్వుతూ. ఆ నవ్వులో. యేదో బాధవుంది.

సంస్కారం, ధనం, హోదావున్న వ్యక్తులకూడా తీయనైన చేదు బాధలు, అనుభవిస్తున్నారు. రెండు రకాల జీవితాలు, సమాజంలో వ్యక్తులు అలవర్చుకున్నారు.

రవి శలవు తీసుకుని యింటికి వచ్చే

కాడు, ఆలోచించుకుంటూ. భవిష్య త్తులో శూన్యం. మనస్సును. నిర్లిప్తత చేసి, ఆత్మతో సంఘర్షణ పడుతున్నది. యెందుకు వచ్చేమో. యింతదూరం అనుకొన్నాడు. గోపాలక్రిష్ణ వూరి నుండి వచ్చేశాడు. పెళ్ళి వైశాఖ మాసంలోనని చెప్పాడు.

ప్రతి సాయంకాలం, రవి, పాపతో కబుర్లు చెప్పుతునేవాడు; చందన్ గూడా సరదాగా, కుట్టుకుంటూ, వాళ్ళ సంభాష ణలో పాల్గొనేది.

ఒకనాడు సాయంకాలం, ఆమె భర్త, రవిని పరిచయం చేసింది. స్వచ్ఛమైన రెండు మల్లెపూవుల్లాంటి హృదయాల్లో స్నేహం కల్గింది. ఆయన ఆప్యా యంగా మాట్లాడాడు. "మీ తెలుగువారు విశాల హృదయులు. కష్టపడి పనిచేసే వారు," అన్నాడు టీ త్రాగుతూ। రవి చిరునవ్వు నవ్వాడు.

ఈ మధ్య పాప, 'లవీజీ' అని పిల వటం నేర్చుకుంది. అలా పిలిచినప్పు డల్లా, అతనూ, ఆమె నవ్వుతూ వుండే వారు. ఆ పిలుపు చాలా తమాషాగా వుండేది. క్రమేపీ పాప సన్నిహితురా లై పోయింది. ఊహకందని ఆత్మీయత, అనుబంధం, అతని హృదయాన్ని పర వశత్వంలో ముంచుతున్నది. మానసిక మైన వేదన చాలా దూరం పారిపో యింది.

ఒకనాటి రాత్రి, పనిమనిషి, రవిని, నిద్రనుండి లేపింది. రవి నిద్రమత్తు లోనే 'యేం' అని అడిగాడు. సాయంత్రం వరకూ ప్రశాంతంగా వుండే ఆకాశం, పున్నమిచంద్రుడ్ని మ్రింగి, గాలిలో ప్రళయాన్ని సృష్టించబోతున్నది.

'అమ్మగారు, మిమ్మల్ని పిలుచుక రమ్మన్నారు, పాపకు వొంట్లో యేం బాగుండటంలేదు' ఆ మాట వినగానే రవి, దిగ్గునలేచి, రెండంగల్లో యింటికి చేరుకున్నాడు.

అంతకు ముందుగా రెండురోజుల నుండీ పాప వొంట్లో నలతగా వుంది. డాక్టరు మందు యిస్తూవుండేవాడు. మంచంమీద పాప కాళ్ళూ చేతులూ, కొట్టుకుంటున్నది. ఆమె యేమీ చేయ లేని నిస్సహాయ స్థితిలో వుంది. రవి, పాపనుచూచి, తొందరగా డాక్టరును పిలుచుకు వచ్చాడు. తొందర్లో సూది రాయి తగిలి, బొటనవేలు గాయ పడింది. డాక్టరు యింజక్షనిచ్చాడు. యెక్కడో పిడుగుపడ్డది. ఆకాశం మేఘాలలో, ప్రకృతిమీద యుద్ధానికి సిద్ధం కమ్మని హెచ్చరిస్తున్నది. దీపం క్రీనీడలో గాజు కిటికీ లోనుండి జాజి లత గాలికి విలవిలలాడుతున్నది.

"కేస్ చాలా సీరియస్ – ఈ రాత్రి గడిస్తే..." డాక్టరు, గుమ్మం దిగుతూ అన్నమాటలు చెవిలో గింగురుమంటు న్నాయి. చందన్ గూడా గుమ్మంవరకూ

అతనికి తెలియదు.

పనిమనిషి, గోడకు చేరబడి, కునికి పాట్లు పడుతున్నది. చందన్ బలవంతంగావచ్చే, దుఃఖాన్ని ఆపుకుంటూ, కన్నీరు కారుస్తున్నది. అప్పుడప్పుడు పాపను, జాలిగా తాకుతున్నది. పిచ్చి గాలికి కిటికీ రెక్కల తలుపులు కొట్టుకుంటున్నాయి.

వెలుతురు, చీకటి కలసిన, మెరుపుల్లో జాజిలత స్పష్టంగా కనిపించుతున్నది. దానికి అధారమైన, వెదురు బొంగు గాలిని భరించలేక యెదిరించలేక విరిగిపోయింది. అయినా, లత నేలకి పడిపోక, యింటిమీదకు ప్రాకిన ఆధారంలో, నిలిచి గాలితో, దెబ్బలాడుతున్నది.

సౌర
పువ్వులూ, మొ
మట్టిలో కలిసిపోవచ్చు.
లతో జాజిలతను చివరిసారిగా చూస్తూ, ఉద్రిక్తమైన గాలిని భరించలేక, కిటికీ తలుపులు వేశాడు. నిశ్శబ్దంగా కాసేపు కూర్చున్నాడు.

పాపలో చలనం లేదు. జీవం మృత్యువుతో పోరాడే సమయంలో, శరీరం, మైకంలోపడి ప్రశాంతతను, అనుభవిస్తుందేమో! అతను, జాలిగా ఆమెవైపు చూశాడు. ఆమెచేయి, పాప వొంటిమీదనేవుంది. దుఃఖంలో, మైకం కమ్మి, ఆమెకు నిద్రవచ్చింది. కాని రవికి నిద్రరాదు– రాలేదు. మానవత్వం,

ం, తల

ుని భుజాలమీద

ుంది. జాగ్రత్తగా ఆమెను బెడ్ మీదకు చేర్చాడు, ఫేన్ వేశాడు. కూజాలో నీళ్ళు తెచ్చి ముఖంమీద జల్లాడు, ప్లాస్కులోని వేడినీటితో, హార్లిక్సు కలిపి సిద్ధంచేశాడు. ఆమె కొంచం అటు, యిటుకదిలింది. తెలివి వచ్చి లేవబోయింది. ఆమెను వారించి, 'లేవకండి, నీరసంగా వున్నారు' అంటూ హార్లిక్సు అందించాడు.

"పాప యెలా వుంది" అంది నీర సంగా చందన్.

"పాప కేం ఫర్వాలేదు. నిక్షేపంలా వుంటుంది. మీరు విశ్రాంతి తీసుకొండి.

అలని షట్టును అంటుకొని వుంది. దాన్ని పదిలంగా డైరీలో దాచుకున్నాడు. ఆ మధ్యాహ్నం జాజిలతకి వెదురు ఆధారం చేసి ధృఢంగా నాటాడు. లత అప్పుడే చిన్నచిన్న మొగ్గలతో, విచ్చీవిచ్చని పూవులతో అందంగా తయారయింది.

ఒకనాటి సాయంత్రం చందన్ భర్త, రవి చేతులు పట్టుకున్నాడు కృతజ్ఞతా పూర్వకంగా.

"మీరు నిజంగా దేవుడే. పాప ప్రాణాలు, మా ప్రాణాలు రక్షించారు. చాలా కృతజ్ఞుణ్ణి. చందన్ చెప్పింది" అన్నాడు. రవి చందన్ వైపు చూశాడు. ఆమె కళ్ళు చెమ్మగిల్లి వున్నాయి. ఆ

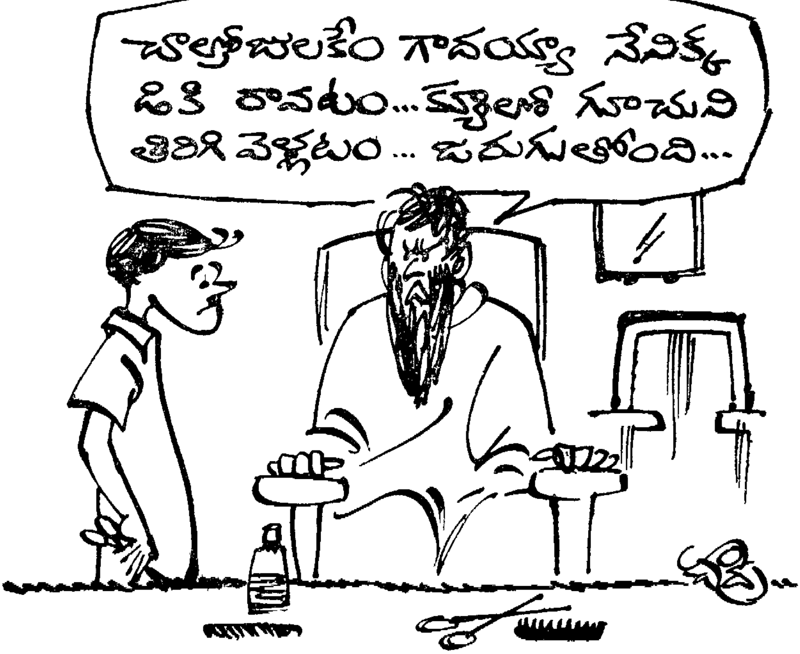


సాయంకాలం వాళ్ళందరితో 'రాఖీ బంధన్' సినిమాకు వెళ్ళాడు రవి.

నాలుగు రోజుల తరువాత రవికి, వాళ్ళ జిల్లాలోనే పోస్టాఫీసులో గుమాస్తా ట్రెయినింగుకు ఆర్డర్లు వచ్చాయి. ఉద్యోగానికి రాజీనామా పై ఆఫీసుకు పంపించి, ఆనందంతో యింటికి వచ్చాడు. తల దువ్వుకుంటూవుండగానే పాప వచ్చింది. పాపను యెత్తుకుని, వాళ్ళ యింటికి వెళ్ళాడు. ఆమె కనకాంబరం పట్టుచీర కట్టుకొని, వొంటిపేట ముత్యాలహారం మెళ్ళో వేసుకుని, కూర్చొని, యేదో కుడుతున్నది.

"ఎక్కడికయినా వెళ్ళారా అనడిగాడు.

"అవును, చుట్టాలింటికి వెళ్ళాను అని నవ్వింది చందన్. తాంబూ
వేసుకుంది కాబోలు- పెదవులు ఎఱ్ర
దొండపండులా వున్నాయి.

రవి చెప్పేడు తన వుద్యోగ సంగతి. ఆమె సంతోషించింది. క్ష
ణాల తరువాత లేచి, కిటికీలో జ
లతను చూస్తూ నిలబడ్డది. రవి
త్రాగుతూ, చెప్పుకుపోతున్నా
హుషారుగా.

"నిప్పుమీద మంచు కురిసిన

దైన్యం. జీవితాన్ని యింతవరకూ
న్నాడి, యిపుడయినా నన్ను వదలి
నుతున్నందుకు చాలా సంతోషం. నా
సస్యలు కొన్ని దైవికంగా విడిపో
న్నాయి..." యింకా చెప్పబోయి
), ఆగిపోయాడు. కిటికీ దగ్గర కు
గ్నాడు.

ఆశ్చర్యం! చూచి చకితుడయ్యాడు.
మె కళ్ళలో గోదావరి పొంగుతోంది.
క్షణం సేపు ఆగి,

"నన్ను ఈరోజు పిచ్చివాడిగా
యూరు చేస్తారా?" అనడిగాడు రవి
న్నతతో.

సాయంకాలం నీరెండ, ఆమె
త్యాలహారంమీదపడి, ఎరుపును వెద
న్నతున్నది.

"లేదు, నేనే పిచ్చిదాన్నవుతానేమో!"

"యిదంతా శాశ్వత మనుకుంటు
న్నరా?"

ఆమె మాట్లాడలేదు. అతను ప్రారం
చాడు, "కేవలం భ్రమ. యేది యే
కాన జరుగుతుంతో మనకే తెలియదు
ది భ్రమ కానపుడు, మనలో పాపం,
న్యం, స్వార్థం, నిశ్వార్థం, యిలాం
వి వుండవు. ముందు కళ్ళు తుడుచు
ండి'" అన్నాడు రవి మృదువుగా.

"కానీ నేనిది భరించలేను" అం
మె, కంఠస్వరం నూతిలోంచి వచ్చి
న్నగా వుంది.

"యేమిటి!" అతను విరక్తుడై
కిగాడు.

"యేమో చెప్పలేను" అందామె.
అతను వెంటనే జేబురుమాలుతో కళ్ళు
తుడిచాడు. ఆమె చేతులు పట్టుకున్నాడు.
వణుకుతున్నదామె— శరాఘాతం తగిలిన
పావురంలా.

"మీతో చాలా మాట్లాడాలి,
కూర్చోండి. అని సోఫాలో కూర్చో
బెట్టాడు. అలాంటి సమయంలో కాలం
అమూల్యమైపోయింది. ఆలోచనలు
స్తంభించిపోయాయి. ఆమె దుఃఖాన్ని
నిగ్రహించుకుంది.

రవి యేదో చెబుదామని నోరు తెరి
చాడు. కానీ వెంటనే లేచి నిల్చున్నాడు.

"యివాళ యేమీ చెప్పలేను. రేపు
చెబుతా" అని గుమ్మందిగి వెళ్ళిపోయాడు
చివాల్న. ఆమె నిశ్చేష్టితురాలైంది.

ఉదయం, రవిని పాపే లేపింది.
"అప్పుడే స్నానం చేశాను స్వమా''
అన్న విషయం. మార్గోసబ్బు, చల్లని
సువాసనలు వెదజల్లుతున్నది. తొందరగా
స్నానంచేసి, రవి వాళ్ళింటి కెళ్ళాడు.

"గుడ్‌న్యూస్. కంగ్రాచ్యులేషన్స్"
అన్నాడాయన. కృతజ్ఞతా సూచకంగా
చిరునవ్వు నవ్వాడు;రవి ఆ రోజుభోజనం
వాళ్ళింట్లోనే. భోజనంలో "మీరు మొగ
మాటపడుతున్నారు.'' అంది చందన్.
మాటలు,భారంగావున్నా,చాపల్లాంటి కళ్లు
యెర్రగా వున్నాయి. తరువాత ముగ్గురూ
పేక కలిపారు. సాయంకాలం 4 గంటల

యువ

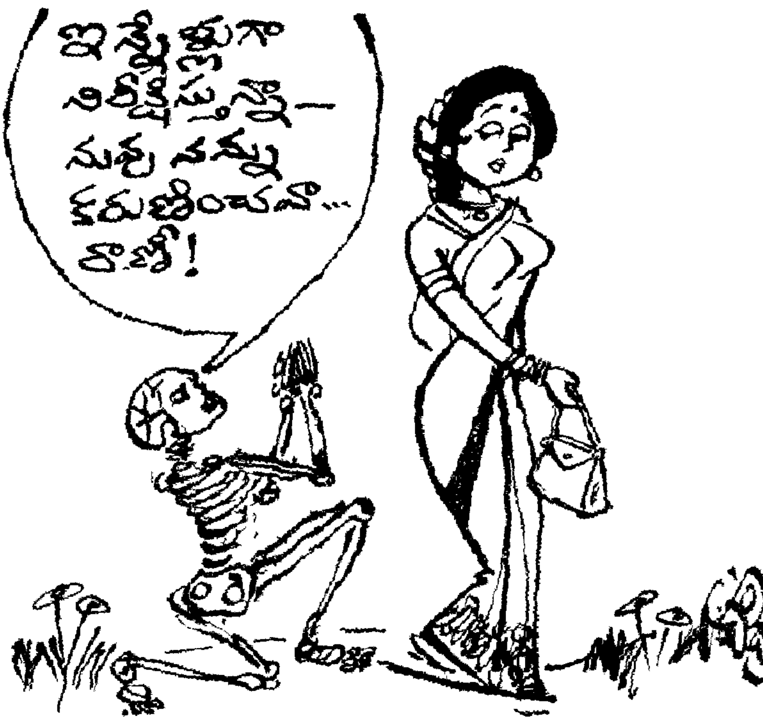


వరకూ. చందన్ "టీ" తెచ్చి ఇచ్చింది. చందన్ భర్త నాలుగున్నర గంటలకు, బొంబాయి ప్రయాణం. టాంగామీద వెళ్ళి రవి దిగబెట్టాడు.

"ఉద్యోగంలో జాయినయిన తరువాత ఉత్తరం రాయండి మనం తిరిగి కలుస్తాం. పోతే దగ్గరగా వుండే బదులు దూరంగా వుంటాం..." ఇంక ఆయన మాటలు వినబడడం లేదు. రైలు కదలిపోయింది. పాపనెత్తుకని, తిరిగి చందన్ వద్దకు వచ్చాడు.

"రైలందిందా" అనడిగింది చందన్. అందిందని చెప్పాడు.

"నేనూ రేపు సాయంకాలం ప్ర
ణం నిశ్చయించాను." అన్నాడు
ఆమె ఆశ్చర్యంగా కళ్ళు పెద్దవి చే
మర్నాడుదయం గోపాలక్రిష్ణ టీ ప
ఫోటో మొదలయిన తతంగం. తర
షాపింగు చేసుకుని పదిగం
వచ్చాడు రవి. జాజిలత వ
వెళ్లాడు "జాజిలతకు తెలియదు
వెళ్ళిపోతున్నా"నని అనుకున్నాడు.
లత గాలితో ఆడుకుంటూ, అంద
తల వూపుతోంది. చిన్నలత కొమ్మ
పువ్వులతో తెంపాడు బట్టలపెట్టె
పెట్టాడు ఆకుపచ్చ పెర్రికాట్ ఫ్రా!

ౌక్త్యాలహారం పెట్టుకుని, పాప వచ్చింది
ందన్ ఇంటికి వెళ్ళాడు రవి పాపతో.

చందన్ తెల్లగ్లాస్కో చీరమీద తెల్లని
శ్ వేసుకుని, ముత్యాలగాజులు ధరించి,
ుత్యాలకర్ణా భరణాలు పెట్టుకుంది.
ంకరణ చాలా సౌమ్యంగా వుంది.
ాడంబరంగా వుంది.

"ఇదంతా, మిత్రుడికి పీ ద్కో లు
్నేహమా," అన్నాడు నిలువు టద్ద
లో, ఆమె ప్రతిబింబాన్ని చూస్తూ
ె నవ్వింది విషాదంగా. విందు భోజ
ంపీ, అవగానే.

"నా జ్ఞాపకార్థం మీకు యివి,"
ంటూ యిచ్చాడు.

ఆమె చూసింది. కుంకుమతో నిండిన
డిభరణి. ఏపిల్సా బత్తాయిలు
్నాయి.

ఆమె మౌనంగా వాటిని తీసుకుంది.

"నేను జన్మదరిద్రుణ్ణి నా దారిద్ర్యం
కప్పేస్తూ జీవితంలో ఆశలు
లవనివ్వకుండా, శూన్యంలోకి, చీకటి
ి, లాక్కుపోయింది. ఈ జాజిలత
తోపాటు, స్నేహమైన పాప, మీరు
ిన, మీ ఆప్యాయత, అభిమానం,
వన్నీ నా జీవితంలో హృదయంలో,
్వతమైన ముద్రవేసుకు పోయినాయి
న్నిటికన్నా, వుత్తమమయినదీ,
్వతమైనదీ యివ్వడానికి నా దగ్గర
ులేదు. చివరికి పాపకు కూడా యివ్వ
కి నాదగ్గర యేమీలేదు.

..."రవి కండ్లలో నీరుతిరిగి, నిలువు
టద్దంలో ప్రతిబింబం కనిపించలేదు.
ఆమె యింక వినలేకపోయింది. వెంటనే
లేచి. అతని పెదవులను సున్నితంగా,
వేళ్ళతో మూసింది.

"చందన్" అంటూ, ఆర్ద్రంగా ఆమెను
కౌగలించుకున్నాడు. యిదంతా లిప్తలో
జరిగింది అతనిచొక్కా ఆమె కన్నీ
రుతో తడిసింది.

స్వచ్ఛమైన, అతని ఆర్ద్రతలో,
సౌందర్య తృష్ణలేదు. యేకవీ వర్ణించ
డానికి వీలులేనిది, యే విమర్శకుని
భావాని కందనిదీ, సమాజం అర్థం చేసు
కోలేని, ఆత్మీయత వాళ్ళ హృదయంలో
ప్రవహించుతోంది రక్తసంబంధం,
దీనిముందు బలాదూర్.

"మీ రలా మాట్లాడకండి. రోజులు
మంచివి వస్తున్నాయి: మీ అదృష్టం,
మారుతుంది. దిగులుపడకండి. మీరు,
జాజిలతను పెంచినట్లే జీవితంలో ఆశలు
పెంచుకున్న ట్లయితే, ఫలితం యెప్పటి
కయినా కన్పిస్తుంది...మీరు జాజిలతనే
జీవితంలో ఉపమానంగా తీసుకోండి" అం
దామె అతని కౌగిలిలోనే.

"అదిగాదు చందన్, యింతస్వచ్ఛ
మయిన వాతావరణం మల్లెలాంటి
మనస్సుగల వ్యక్తులు, విడిచిపోతున్నం
దుకు నేను యెంత, ఆవేదన పడుతు
న్నానో, యెంతబాధ అనుభవిస్తున్నానో

భగవంతునికి తెలుసు." అంటూ, ఆమె కన్నీళ్ళను తుడిచాడు.

కొత్త వెండిభరిణిలో కుంకుమవేసి, నుదుటిమీద కొంచంవుంచాడు.

బరువైన హృదయాలు తేలికయై పోయాయి.

'మమ్మల్ని మర్చిపోరుకదూ' అందామె దీనంగా. తడి, ఆరని కన్నీటి రెప్పలక్రింద కళ్ళు చేపల్లా మెరుస్తున్నాయి. నాలుగుగంటలవరకూ, యేవో చాలా మాట్లాడుకున్నారు. టాంగాలో గోపాలక్రిష్ణ సామాను పెట్టించాడు. చందన్ యింట్లోనుండి, పనిమనిషి, సూట్‌కేస్ తెచ్చిపెట్టింది. అడిగితే, 'స్వీట్సు' అని చెప్పింది.

యేవో జ్ఞాపకంవచ్చి జాజిలతవద్దకు వెళ్ళాడు. జాజి నీడలో దిగాలుగా వున్నట్లు కనిపించింది.

చివరిసారిగా, బాల్చీడు నీళ్లు. లత మొదట్లో పోశాడు. ఆ నీళ్ళలో, అతని కన్నీళ్ళుగూడా కలిసిపోయాయి. ఎడతెగని సంబంధం, ఆప్యాయత, వొక స్థావరమయిన వస్తువుతో, తిరిగిచందన్ వద్దకు వచ్చాడు రవి. తటాలున, ఆమె, అతని పాదాలకు ప్రణామం చేసింది. వెళ్ళిపోయేముందు నన్నాశీర్వదించండి. అన్నదామె. గాద్గదికంగా. కన్నీటి బొట్లు వెచ్చగా, రవి పాదాలను తాకుతున్నాయి.

అతను నిశ్చేష్టుడయ్యాడు.

"నేనే స్థితిలో వున్నానరే, యెక్కడ వున్నానరే, దేవుణ్ణి మిమల్ని అభివృద్ధిలోకి తేవాలని, మీ అందరి మనస్సులను నిర్మలంగా, జాజి పువ్వులా పవిత్రంగా వుంచి, ఆయురారోగ్యాలు యివ్వమని దేవుణ్ణి ప్రార్థిస్తాను." అంటూ, ఆమెను లేవదీసి, నుదుటిపై ముద్దుపెట్టుకున్నాడు. తర్వాత రాఖీ కట్టింది. రైలుకు టైమయిపోయింది. పాప వస్తానని యేడిస్తే టాంగాలో కూర్చోబెట్టాడు. చందన్ సజలనయనాలతో వీడ్కోలు యిచ్చింది. టాంగా కదిలిపోయింది.

రైలు అరగంట లేటు.

వెయిటింగ్ రూమ్‌లో గోపాలకృష్ణ "మీరు వెళ్ళటం నాకు చాలా భారంగా వుంది," అన్నాడు చివరికి.

"నాకు అలానే వుంది. కానీ తప్పదు. హృదయంలో నాకో చిన్న అరవుంది అందులో మిమ్మల్నందర్నీ దాచుకున్నా రోజూ కావల్సినపుడల్లా ఆ అర తెరచి,

మీతో మాట్లాడుకుంటా అందువలననే, మనం కొన్ని వందల మైళ్ళ దూరంలో వున్నా మీ రందరూ నాతో చాలాదగ్గరగా వుంటారు'' బాధగా అన్నాడు రవి.

రైలు వచ్చేసింది. పాప, రవిని విడిచి రానని మారాముచేస్తోంది, గార్డు విజిల్ వేశాడు. చివరకు బలవంతంమీద గోపాలకృష్ణ పాపను తీసుకున్నాడు. రైలు కదిలిపోయింది. రవి వూపుతున్న చెయ్యిగూడా కన్నీటి పొరలమధ్య కవ్పించలేకపోయింది గోపాలకృష్ణకు.

నంద్యాలస్టేషనువరకూ, రవి, జాజి లత స్మృతులను, మననం చేసుకుంటు న్నాడు. బండి నంద్యాల స్టేషనులో ఆగింది. రవి సూట్‌కేస్ తెరిచాడు. అందులో, స్వీట్లు. వాడిపోని జాజి పువ్వులు...ఒక పార్కరు పెన్ను, కెంపు వుంగరం, పాలరాతి తాజ్‌మహల్ వున్నాయ్.

'యెందు కిలా చేశావ్ చందన్' అని గొణుక్కున్నాడు బాధగా. రైలుకీచు మంటూ, కూత వేసి యిదంతా తనకేమీ పట్టనట్లుగా, విన్పించనట్లుగా, ఆకాశం మీద నక్షత్రాలు నవ్వుతూంటే చీకటిని కోసుకుంటూ బయలుదేరింది. రైలు కూతతో బాటు అతనూ కదలిపోయాడు, యింకో స్థలంలో, కొత్త జీవితాన్ని ప్రారంభించడానికి. ★